

Djeca ulice

UDK 316.346.3-053.6
343.97-053.6

Sažetak

Autorica se u ovom radu bavi pojavom djece ulice. Počevši od samog značenja sintagme i definicije djece ulice, autorica dalje razmatra uzroke problema djece ulice i ujedno se osvrće na ulogu obitelji u cijeloj priči. Slijedi opis svakodnevice djece ulice, primjeri onoga kroz što prolaze, kako preživljavaju te protiv čega se sve bore. U ovom radu autorica i analizira statističke podatke o dobi, spolu i podrijetlu te navikama djece ulice. Pred kraj rada autorica raspravlja o rješavanju problema-onom postojećem te o onom koje bi trebalo uvesti, da bi naposljetku dala vlastitu kritiku društva i osvrtna na ulogu i odgovornost političara, zakonodavca, provoditelja zakona i društva u cjelini za surovu stvarnost djece ulice.

Ključne riječi: djeca ulice(street children), prava djeteta, zanemarivanje i zlostavljanje djece, maloljetnička delinkvencija

1. Uvod

Utipka li se u najpoznatiji Internet pretraživač Google sintagma “street children” pretraživač će prikazati kao pronađeno tisuće Internet stranica, a svaka od njih uputit će nas na nebrojeno mnogo drugih stranica na kojima se pak nalazi novo more podataka.

Smisao ovakva pomalo neobična uvoda jest u tome da pomogne stvaranju okvirne slike, stjecanju dojma o količini informacija, stavova, rasprava, mišljenja koje se o ovoj neiscrpnj temi mogu pronaći. Bilo na Internetu, bilo u knjigama, bilo u časopisima, stručnim radovima ili jednostavno u intervjuima sa samom djecom ulice- o ovoj temi se govori i raspravlja. Mnogo, ali nedovoljno.

Zašto smatram da se o ovoj temi nedovoljno govori čitatelju će biti jasnije što će se ovaj rad više bližiti zaključku.

(Pre)velik broj ljudi sve do danas se nije susreo sa sintagmom djeca ulice. Doduše, možda bi uspjeli okvirno zaključiti o čemu se radi, ali za konkretnu sintagmu i za ono što se iza te sintagme doista krije mnogi ne znaju. Da se radi o nekom apstraktnom, potpuno stručnom izrazu, to neznanje možda bi se i moglo opravdati. No ovdje je riječ o problemu, ogromnom problemu koji se tiče sviju nas.

Iza ovih dviju stoje tisuće drugih riječi, tu su planovi, strategije, socijalni radnici, policija, emocije,...toliko toga. Djeca ulice su društveni, pravni, etički, globalni problem koji prozima sve dijelove društva. To jest, barem bi trebao.

Upravo time ću se u ovoj radnji baviti djecom ulice i njihovom percepcijom u društvu, njihovim tretmanom, onime što ih je učinilo djecom ulice i načinima na koje se društvo njima bavi ili bi se trebalo baviti te kako je ovaj problem pravno uređen.

2. Sintagma djeca ulice-značenje, tumačenje, definicije

Prema UN-ovoj Konvenciji o pravima djeteta¹ nastaloj 1979., usvojenoj 1989. godine, članku 1., pojam djeteta označava "svaku osobu mlađu od 18 godina, osim ako se zakonom koji se primjenjuje na dijete granica punoljetnosti ne odredi ranije". Budući da je Konvencija potpisana od strane gotovo svih zemalja svijeta osim Somalije i, ironije li, najmoćnije države svijeta, SAD-a, može se reći da je ovo općeprihvaćena definicija djeteta. Definicija sintagme djeteta ulice nešto je drugačija priča.

Danas mnogi subjektivno određuju značenje ove sintagme, definiraju ju je prema vlastitom nahođenju i nije lako snaći se među svim tim definicijama.

Prva definicija djece ulice ona je UNICEF-a i to iz 1982., a prema kojoj su djeca ulice ona djeca za koju je ulica, više nego vlastita obitelj, postala pravi dom i koja se nalaze u situaciji da nisu zaštićena, nadgledana i da su bez savjeta odgovornih odraslih osoba².

Osim toga postoji još jedna definicija djece ulice koja je veoma rasprostranjena. Nju, zajedno s podjelom koju je ustanovio UNICEF, koristi UN. To je definicija UNICEF-a iz 1986. prema kojoj su djeca ulice djeca koja se nalaze u iznimno teškim okolnostima³. Uz to, budući da su djeca ulice relativno širok pojam koji obuhvaća svu djecu koja rade na ulici⁴, UNICEF je uveo podjelu na djecu s ulice i djecu na ulici⁵. Iako postoje kritike ovakve podjele⁶, smatram da je ona prikladna za razlikovanje djece koja imaju nekoga tko skrbi i brine (barem bi trebao, op.a.) o njima i one koja nemaju nikakvog pravnog, a doduše ni stvarnog skrbnika, koja su pravno praktički nevidljiva⁷. Djeca na ulici su djeca koja na ulici zarađuju za život, ali ona, za razliku od djece s ulice imaju dom i obitelj kojoj se vraćaju. Dakle, djeca s ulice nemaju obitelj-sve veze s obitelji, ako su i postojale, su prekinute, ona su neovisna, nemaju svoj dom, njihov dom je ulica.

3. Kojim putem krenuti

Uzroci ove pojave su mnogobrojni i kompleksni. Iako postoje neki razlozi koji prisile djecu na tako drastičan čin kao što je odlazak od kuće koji su učestaliji od drugih, svaki život i tijekom svake pojedine sudbine je priča za sebe. Nemoguće je i po meni diskriminirajuće generalizirati.

Ipak, potrebno je istaknuti uzroke koji postoje zahvaljujući društvu, uzroke za koje nije kriv pojedinac i za koje smo kao takve odgovorni svi. Tu bi se moglo navesti siromaštvo, industrijalizacija, ubrzana urbanizacija, rat,...Mnogo toga. U društvene uzroke ove pojave nužno je navesti i obitelj. Naime, većina razloga zbog kojih se djeca nađu u "izrazito teškim okolnostima" mogla bi se svrstati u skupinu "problemi u obitelji". Štoviše, prema

¹ <http://www.dijete.hr/adminmax/documents/KONVENCIJA%20O%20PRAVIMA%20DJETETA.pdf>

² ovdje se radi o mom slobodnom prijevodu

³ Pare, M., Why have street children disappeared?, *International Journal of Children's Rights*, 2003, str. 8

⁴ ibid., str 4

⁵ Ovo je moj slobodni prijevod UNICEFovih definicija children on the streets i children of the streets, budući da nisam našla na neki službeni prijevod istih

⁶ Pare, M., Why have street children disappeared?, *International Journal of Children's Rights*, 2003, str 5

⁷ tako ih naziva izvješće UNICEF-a iz 2006. g., The State of the World's Children 2006, <http://www.unicef.org/sowc/>, str 35.

Moni Pare⁸, SVA djeca ulice imaju zajedničko jedno: problematične odnose u obitelji. S time se slažem i smatram kako i napušteno dijete i dijete rođeno na ulici i dijete koje je od kuće pobjeglo imaju zajedničku crtu- u jednom trenutku njihova obitelj je zakazala.

Članak 5. i 18. Konvencije o pravima djeteta, a u našem nacionalnom zakonodavstvu članak 63. Ustava RH te članak 91. ObZ-a, govore o tome da su roditelji odgovorni za vlastitu djecu. I doista, obitelj je primarno mjesto socijalizacije, temelj za izgradnju osobnosti djeteta, što potvrđuju mnogi psiholozi, sociolozi kao i npr. Molnar, Rath i Klein koji su utvrdili da su poteškoće u razvoju, stopa samoubojstva, depresije i uporaba droga mnogo češći u djece ulice nego u djece koja imaju vlastiti dom⁹. Ogromna je odgovornost na roditeljima i obitelji. Zato ovo i jest problem, između ostalog, obiteljskog prava. Od obitelji sve počinje. Tamo bi, na samom izvoru, problemi trebali biti i spriječeni, zaustavljeni, riješeni. Nažalost, to najčešće nije slučaj.

Uz same uzroke, prisutne su i druge okolnosti koje nikako ne idu u prilog sprječavanju pojave djece ulice. Pritom imam na umu loše zakonodavstvo, pravni sustav koji ne funkcionira, predrasude, neinformiranost-što djece, što odraslih, zloupotrebu moći, korupciju,...

4. Život od danas do sutra

Djeca ulice sveprisutna su globalna pojava. Ima ih u gotovo svakom kutku naše Zemlje. Brazil, Kolumbija, Ekvador, Etiopija, Namibija, Angola, Sierra Leone, Indija, Vijetnam,... samo su neka od imena zemalja u kojima djeca ulice predstavljaju velik problem.

Sukladno tome, postoji i nebrojeno mnogo nadimaka za djecu ulice. Scugnizzo, sciusha u Italiji, pajaro futero u Peruu, gamin u Kolumbiji, meninos de rua u Brazilu, saligoman u Ruandi, moineau u Kongu, moustique u Kamerunu,...¹⁰

Unatoč različitostima zemalja u kojima se nalaze, od jezika preko običaja do klime, većina dijeli vrlo sličnu, ako ne i identičnu svakodnevicu.

Njihova svakodnevica sastoji se prvenstveno od borbe za goli život. No, da bi osigurali vlastiti opstanak u grubim uvjetima života na ulici, djeca nužno posežu za kršenjem društvenih normi, čineći na taj način prekršaje i kaznena djela. Najčešće se radi o krađama, razbojništvima, prostituciji, alkoholizmu, uporabi droga, tučnjavama.

Zanimljiva je klasifikacija razvoja delinkvencije u 3 faze¹¹ i to na konkretnom primjeru djece u Kolumbiji. Tako je pre-gamin dijete na ulici koje tamo i zarađuje, ali ima kontakte s obitelji. Ukoliko se ukaže prilika, on će činiti manje prekršaje. Druga faza je gamin, dijete vrlo slabih kontakata s obitelji koje živi s grupom prijatelja i na ulici zarađuje za život čineći kaznena djela. Posljednja faza su stariji maloljetnici koji su usvojili norme i etiku ulice. Za njih je vrlo vjerojatno da će se, kad odrastu, razviti u ozbiljne kriminalce.

Smatram važnim napomenuti da je Peter Tacon¹² izjavio da su djeca ulice u Etiopiji "nevina janjad" naspram djece u Južnoj Americi. Ova izjava mi se čini iznimno važna iz razloga što ide u prilog mojoj tezi da djeca ulice nisu ništa drugo doli produkt društva, tj. njegovih propusta. U skladu s time, o društvu, običajima, normama, navikama, shvaćanjima, pogledima na život, poštivanju normi ili ne,... ovise i ponašanja djece.

⁸ Pare, M., Why have street children disappeared?, *International Journal of Children's Rights*, 2003, str. 3

⁹ Schimmel, N., Freedom and Autonomy of Street Children, *International Journal of Children's Rights*, 2006, str. 218.

¹⁰ Pare, M., Why have street children disappeared?, *International Journal of Children's Rights*, 2003, str 27 + Rio's Dead End Kids, <http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,979030,00.html>

¹¹ Lalor, K., Street Children: A Comparative Perspective, *Child Abuse and Neglect*, 1999., str 8

¹² ibid.

Činjenica je da djeca ulice krše zakon, red i mir. Iako ne smijemo generalizirati, tužna istina je da to radi većina. Oni su na to prisiljeni, drugih opcija nemaju¹³. Radi se o jednostavnom prirodnom zakonu kojeg je uočio još C. Darwin: "survival of the fittest". No da li je ovaj zakon primjenjiv i na nasilje koje djeca ulice trpe od strane policije i drugih odraslih osoba?

Doista, koje opravdanje bismo mogli smisliti za tretman koji im pojedinci, policija pa i same države pružaju? U ovom kontekstu pojam tretman poprima ozbiljnu, crnu notu. Naime, radi se o osuđivanju djece ulice bez suđenja¹⁴, ubijanju istih, masakrima, korupciji, ignoriranju svih ovih pojava od strane države, ...jednom riječju: o MALtretiranju.

Jedan od tisuće takvih incidenata dogodio se u Brazilu u ljeto 1993.g¹⁵. Petorica policajaca počela su usred noći pucati na pedesetak djece ulice koja su spavala. Troje ih je na mjestu bilo mrtvo, troje je umrlo u bolnici od posljedica ranjavanja, dvoje je odvučeno u auto, šutke ubijeno i bačeno usput. Ne samo da se radi o policiji koja nemilice ubija ova, prije svega, ljudska bića, DJECU štoviše, već se radi i o tome da društvo to odobrava. Citiram jednog stanovnika Rio de Janeira: "Mnogi od tih trinaestogodišnjaka su ubijali. Zaslužili su smrt."¹⁶

U prilog tezi da društvo odobrava ovakve "akcije" idu i sljedeće činjenice. Samo u Rio de Janeiru djeluje 15 odreda smrti. Policija Sao Paola 1992.g. ubila je 1470 osoba. Gotovo u svakom slučaju bili su oslobođeni krivnje.¹⁷ U Kolumbiji policija za djecu ulice koristi nazive kuga i prljava lica, u Etiopiji ih nazivaju štetočinama, a u Kamerunu komarcima.¹⁸

Još jedan nevjerojatan primjer ovakvog ophođenja s djecom ulice je taj da je jedna južnoamerička radio-stanica emitirala službeni, odobreni poziv na to da pojedinci fizički odstrane djecu ulice s ulica. Posljedica toga bila je da je u prosjeku bilo ubijeno dvoje djece ulice na dan¹⁹.

Da li su djeca ulice uistinu tolika prijetnja društvu da ono zaobilazi vlastite norme i zakone kako bi se obračunalo s njima?

5. Statistike

Iako je veoma teško ili gotovo nemoguće odrediti broj djece ulice u svijetu, on se procjenjuje na oko 100 milijuna²⁰.

Prema statistikama²¹, u većini zemalja prevladava takav omjer spolova da 75 posto djece ulice čine dječaci, a oko 25 posto djevojčice. Taj podatak bi se mogao obrazložiti činjenicom da su društvo, a i sama obitelj, osjetljiviji, više zaštitnički orijentirani na nježniji spol.

Što se tiče dobi ove djece, radi se o djeci koja imaju većinom između 10 i 14 godina. Vjerojatno je stvar u tome da prije 10. godine nisu dovoljno stasala da bi preživjela u tako gruboj okolini, a iza 14. gube draž djetinjastog izgleda²² što im otežava prosjačenje i slične aktivnosti.

Odnosi s obitelji, ako ih uopće ima, važan su segment slike o djeci ulice. Ono što je zajedničko većini djece ulice, kao što sam već ranije spomenula, jest to da dolaze iz

¹³ dakako, postoje utocista i raznorazni programi za pomoć djeci ulice, ali kao što sam iznijela u ovom radu-njihova učinkovitost je upitna

¹⁴ Police Abuse and Killings of Street Children in India, <http://www.hrw.org/reports/1996/India4.htm>

¹⁵ Rio's Dead End Kids, <http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,979030-1,00.html>

¹⁶ ibidem

¹⁷ ibid., 2. str

¹⁸ Lalor, K., Street Children: A Comparative Perspective, Child Abuse and Neglect, 1999., str. 7

¹⁹ Ibidem, str 6

²⁰ State of the World's Street Children-Violence, Sarah Tomas de Benitez, 2007.

²¹ Lalor, K., Street Children: A Comparative Perspective, Child Abuse and Neglect, 1999., str 3.

²² Sličan stav se može naći i kod: Aptekar, L., 1989, u članku: Lalor, K., Street Children: A Comparative Perspective, Child Abuse and Neglect, 1999., str. 4.

atipičnih obitelji. Tako u Costa Rici 78 posto djece dolazi iz obitelji s jednim ili nijednim roditeljem, dok na Jamajci taj postotak iznosi zaprepašujućih 93 posto! U Etiopiji pak 77 posto djece dolazi iz obitelji gdje nedostaje barem jedan roditelj.

Ovaj statistički podatak je čvrst dokaz da korijen problema djece ulice leži upravo u obitelji i zato je upravo obiteljsko pravo ona grana prava koja bi ovaj problem trebala regulirati i njime se baviti.

Predrasuda o tome da su djeca ulice narkomani nije uvijek istinita. Štoviše, u većini slučajeva djeca ulice ne mogu si priuštiti konzumaciju opojnih sredstava-bilo iz financijskih, bilo iz razloga da na taj način ne bi mogli opstati na ulici na kojoj svaka sekunda zahtijeva pribranost i pozornost.

Pojava da se djeca ulice organiziraju u grupe sasvim je česta i logična. Ne radi se tu, kao što bi mnogi htjeli prikazati, o organiziranom kriminalu. Stvar je u tome da pojedinac, a kamoli ako je dijete, sam vrlo teško preživljava izoliran od društva. A djeca ulice jesu izolirana, izopćena iz društva. Osim toga, grupa pruža osjećaje zajedništva, pripadnosti, sigurnosti etc. toliko potrebne djetetu bez ljubavi.

6. Što bi se trebalo, a što se radi po tom pitanju-teoretski sve je moguće, u praksi to ne stoji²³

Ono što je, po mom mišljenju, poanta ovakvih radova i pisanja o ovakvim temama jest upravo potreba da se progovori o lošem ili nikakvom rješavanju ovakvih problema. Ne želim biti krivo shvaćena pa ću naglasiti da ne mislim da je rješavanje problema djece ulice jednostavno. Daleko od toga. Ono je složeno, skupo i zahtijeva multidisciplinarno bavljenje problemom, mnogo stručnosti, solidarnosti, odricanja, pažnje i vremena, ALI da ima mjesta za poboljšanja, to je i više no očito.

Djeca ulice ne spominju se NI U JEDNOJ konvenciji o ljudskim pravima²⁴.

Osnovni problem leži u gorkoj ljudskoj istini da financijska pomoć i moralna podrška postojećim programima za pomoć djeci ulice nikome ne donose biračke glasove.

Pozornost djeci ulice počela se pridavati tek krajem sedamdesetih godina 20. st. Prva međunarodna konferencija o djeci ulice održana je 1979. u Bombayu, gdje je ujedno i stvoren temelj Konvencije o pravima djeteta i kao posljedica te konferencije 1982. osnovan je Međunarodni program nevladinih udruga²⁵ za djecu ulice²⁶. Godine 1989. usvojena je Konvencija o pravima djeteta. Mada ne spominje izričito djecu ulice, ona je za njih itekako primjenjiva i korisna. Mnogi članci navedene Konvencije tiču se i djece ulice, kao npr. čl. br. 2-6., 8., 9., 12-20., 27. No koliko se oni primjenjuju? Treba razlikovati pojmove primjenjiv i primjenjivan. Iako je ratificirana i iako su pojedina nacionalna zakonodavstva usklađena s njome, primjena njenih odredaba daleko je od stvarnosti. Postoje iznimke, kao ona u Brazilu kada su prilikom stvaranja nacrtu novog Ustava i novih zakona tražena i uvažavana mišljenja djece²⁷, ali mnogo je veći broj slučajeva kada se odredbe ne samo ne provode već i krše. Za to primjera (vidi str. 7) ima i više nego dovoljno. Pojava ubijanja i zlostavljanja djece ulice prisutna je u prevelikom broju država.

Postoji nekoliko deklaracija, izvještaja i sl. o djeci ulice. Tako npr. rezolucije UN-a o stanju djece ulice iz 1992., 1993. i 1994.g. Postoji i konzorcij Djeca ulice koji također

²³ dio podnaslova: "teoretski sve je moguće, u praksi to ne stoji", citat je pjesme zagrebackog hip-hop benda Elemental

²⁴ Pare, M., Why have street children disappeared?, International Journal of Children's Rights, 2003, str 17

²⁵ posvuda po internetu i svijetu može se naći na nevladine udruge, koje se označavaju kraticom NGO:Non-Governmental Organization

²⁶ Pare, M., Why have street children disappeared?, International Journal of Children's Rights, 2003, str 14

²⁷ Pare, M., Why have street children disappeared?, International Journal of Children's Rights, 2003, str. 15

daje izvještaje o stanju djece ulice u svijetu, a kojeg čine sad već mnogobrojne nevladine udruge (tzv. NGO-non-governmental organisation) za pomoć djeci. Djecom ulice bave se i vjerske organizacije, tu su i pojedinci, bivša djeca ulice koja su se uspjela izvući iz njenih ralja, koja također osnivaju vlastite centre za pomoć, donose planove i programe kako pomoći toj djeci, o djeci ulice pisane su knjige i knjige, što od strane psihologa i sociologa, što od strane samih političara.

Unatoč tome što inicijative za rješavanje problema djece ulice očigledno postoje, smatram da ih je premalo i da nemaju dovoljan utjecaj na stvarno stanje. Dok god ne postoji nijedan službeni, pravni, međunarodni, ratificirani dokument koji izričito navodi djecu ulice kao nositelje određenih prava, dok god nema propisa koji bi provodili ta prava na papiru u stvarna prava i dok god se nepravda učinjena djeci ulice i kršenje čak i onih osnovnih, svoj djeci, Konvencijom o pravima djeteta, priznatih prava tolerira i prolazi nekažnjeno, nesankcionirano smatram da nema nade da će se stanje te jadne djece i njihova kriva percepcija u društvu promijeniti." Naime, bez pravnog temelja koji ne identificira škodljivost negativnih postupaka odraslih prema djeci, nije moguće govoriti o pravima djece niti o njihovo zaštiti."²⁸

7. Zaključak

Ova tema nepresušno je vrelo. Čitajući o njoj, nemoguće je ne postaviti si bezbroj pitanja-od onih moralnih, preko filozofskih pa sve do konkretnih, pravnih. I odgovora na pitanja je mnogo. Ono što nedostaje su provedbe tih odgovora na vapaje djece, rješenja koja će pokrenuti prijeko potrebne promjene.

Djeca ulice stvaran su i sveprisutan problem. Ima ih na svim stranama svijeta, u razvijenim i u nerazvijenim državama. Ona su globalan fenomen koji zaslužuje globalnu pozornost. Na tu djecu treba gledati ne samo kao na delinkvente i žrtve korupcije i brutalnosti policije. Na njih treba gledati i kao na odgovornost. Ona su odgovornost našeg nepravdnog društva, posljedica našeg krivog odgoja, nas samih. Na tu činjenicu upućuju i mnoga istraživanja²⁹ i statistike u kojima se ispostavilo da je mnogo veći broj maloljetnih delinkvenata koji žive u obitelji, od onih koji žive sami. I baš stoga što su problemi u obitelji ovdje u centru pozornosti i stoga što ovo pitanje treba pod hitno pravno regulirati, ova tema je tema upravo i ponajprije obiteljskog prava.

Na temelju svega navedenog zaključujem da je na odraslim, svjesnim i formiranim ljudskim bićima odgovornost za živote djece i uvjete u kojima žive. Na to podsjeća i članak 108. hrvatskog Obiteljskog zakona koji kaže da je SVATKO od nas DUŽAN prijaviti kršenje prava djeteta. Od te odredbe nitko nije izuzet. Niti zakonodavac, niti policajac, niti pravnik.

Jer u temeljnim ljudskim pravima svi smo jednaki i temeljna ljudska prava moraju biti poštivana.

Summary

In this paper the author deals with the phenomenon of street children. To begin with, the author focuses on the meaning of the notion itself and the definition of street children, whereupon the author continues to contemplate the causes of the problem, at the same time referring to the role of the family in this phenomenon. Subsequent to this follows the

²⁸ Hrabar, D., Zanimarivanje i zlostavljanje djece u obitelji-pravni aspekti, u: *Dijete i društvo*, Zagreb, 2001., str. 24.

²⁹ Npr. Stanić, I., Maloljetnička delinkvencija-općedruštveni problem, *Napredak*, 2002., str. 350..

description of everyday life of these children, examples of what they deal with on daily basis, how they survive and what they are up against. Author also analyzes statistical data on gender, age, origin and habits of the street children. By the end of the paper the author discusses the possible solutions of the problem—those already existing and those yet to be introduced. In the end, the author reviews and comments upon the role and the responsibilities of politicians, legislation, executive power and the society as a whole.

Literatura

- Alinčić, M.; Bakarić-Abramović, A.; Hrabar, D.; Jakovac-Lozić, D.; Korać, A., *Obiteljsko pravo*, Narodne novine, Zagreb, 2006.
- Alinčić, M.; Bakarić-Abramović, A.; Belajec, V.; Hrabar, D.(opća red.); Hrvatin, B.; Jakovac-Lozić, D.; Korać, A., *Obiteljski zakon: redakcijski pročišćen tekst s napomenama, uputama, sudskom praksom i pojmovnim kazalom : drugi izvori obiteljskog prava*, Narodne novine, Zagreb, 2004.
- Hrabar, D., *Zanemarivanje i zlostavljanje djece u obitelji-pravni aspekti, Dijete i društvo*, Zagreb, 2001., str 13-20.
- Koren Mrazović, M., *Pojava zanemarivanja i zlostavljanja kod djece s poremećajima u ponašanju*, u:Kriminologija i integracija, 1999., str. 139-145.
- Lalor, K., *Street Children:A Comparative Perspective*, Child Abuse and Neglect, 1999., str. 759-770
- Pare, M., *Why have street children disappeared?*, International Journal of Children's Rights, 2003, str. 1-32
- Schimmel, N., *Freedom and Autonomy of Street Children*, International Journal of Children's Rights, 2006, str. 211-234.
- Stanić, I., *Maloljetnička delinkvencija-općedruštveni problem*, Napredak, 2002.,str. 343-355.
- Uzelac, S., *Preddelinkventno i delinkventno ponašanje mladih žitelja grada s obzirom na njihovu životnu dob*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 2003., str. 247-260.

Internet stranice

- Konvencija o pravima djeteta, <http://www.dijete.hr/adminmax/documents/KONVENCIJA%20O%20PRAVIMA%20DJETETA.pdf>, 6. siječanj 2008.
- Ustav RH(pročišćeni tekst), <http://www.nn.hr/clanci/sluzbeno/2001/0705.htm>, 6. siječanj 2008.
- The State of the World's Children 2006, <http://www.unicef.org/sowc/>, 8. siječanj 2008.
- Rio's Dead End Kids, <http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,979030,00.html>, 8. siječanj 2008.
- Projekt Djeca ulice, <http://www.rotary-bihac.ba/projekti.htm>, 8. siječanj 2008.
- U domu siročadi I djece ulice, http://www.ksc.hr/dbd/litric_dbd_2002_2.htm, 10. siječanj 2008.
- Street Children, <http://www.hrw.org/children/street.htm>, 10. siječanj 2008.
- Hidden Abuses Against Detained Youths in Rio De Janeiro, http://hrw.org/doc/?t=americas_pub&c=brazil#P546_95031, 10. siječanj 2008.
- Police Abuse and Killings of Street Children in India, <http://www.hrw.org/reports/1996/India4.htm>, 10. siječanj 2008.

